

Phyteuma scheuchzeri

Foto: Harrie de Vries

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Phyteuma* is afgeleid van het Griekse woord *phyteuo* (φυτεύω), wat 'planten' of 'voortbrengen' betekent, en werd historisch gebruikt voor verschillende planten. De soortaanduiding *scheuchzeri* is een eerbetoon aan de Zwitserse natuuronderzoeker en arts Johann Jakob Scheuchzer (1672–1733), die bekend stond om zijn werk aan de Zwitserse flora. De Nederlandse naam voor deze soort is Rapunzel, een algemene naam voor het geslacht *Phyteuma*, en in het Engels wordt het ook wel 'Horned Rampion' of 'Oxford Rampion' genoemd.

Taxonomie

Phyteuma scheuchzeri behoort tot de familie van de klokjesbloemen (Campanulaceae), die gekenmerkt wordt door het vaak melksap bevattende weefsel en de kelkvormige of buisvormige bloemen.

- Rijk: Plantae
- Orde: Asterales
- Familie: Campanulaceae (Klokjesfamilie)
- Geslacht: *Phyteuma*
- Soort: *P. scheuchzeri*

Synoniemen

Een belangrijk synoniem voor deze soort is *Rapunculus scheuchzeri* All. Dit komt door een eerdere classificatie voordat het geslacht *Rapunculus* werd opgenomen in *Phyteuma*. Een ander synoniem is *Phyteuma corniculatum* Clairv.

Variëteiten en cultivars

Er zijn enkele ondersoorten beschreven, zoals *Phyteuma scheuchzeri* subsp. *columnae*, die soms forser wordt en langere bloemstengels heeft dan de typesoort. In de handel zijn weinig specifieke cultivars beschikbaar; de plant wordt meestal in zijn botanische vorm aangeboden.

Familie

Phyteuma scheuchzeri behoort tot de Campanulaceae, de Klokjesfamilie. Dit is een diverse plantenfamilie die wereldwijd voorkomt, maar vooral geconcentreerd is in gematigde streken.

Hoogte

Dit is een relatief lage, vaste plant die rozetten van dunne bladeren vormt. De volwassen hoogte van de bloeiende stengels ligt meestal tussen de 20 en 45 centimeter, hoewel sommige bronnen de plant compacter beschrijven (20-30 cm).

Bloemkleur

De bloemen staan in dichte, bolvormige tot eivormige hoofdjes aan de top van de stengel. De bloemkleur is intens violetblauw tot diepblauw. De bloemblaadjes zijn smal en diep vijflobbig, wat de bloemhoofdjes een borstelig of stekelig uiterlijk geeft, vandaar ook de Engelse naam 'Horned Rampion'.

Bladkleur

De bladeren zijn smal en langwerpig tot lancetvormig, met een licht blauwachtig groene kleur. De onderste, basale bladeren zijn breder dan de bladeren hoger aan de stengel. De plant is bladverliezend in de winter.

Bloeiperiode

De bloeiperiode van *P. scheuchzeri* is midden tot late zomer. Dit valt over het algemeen tussen juni en augustus. Door uitgebloeide bloemen te verwijderen kan de bloeiperiode iets worden verlengd.

Standplaats

Deze rapunzelsoort is een typische rotsplant. Het gedijt het beste op een standplaats in de volle zon tot lichte schaduw. De grond moet goed doorlatend zijn en mag matig voedselrijk tot stenige zijn. Een licht vochtige bodem wordt geprefereerd, maar in de tuin kan het ook een droge standplaats verdragen. Het is zeer geschikt voor rotstuinen of als voegenvuller in stapelmuurtjes.

Herkomst

Phyteuma scheuchzeri is inheems in de bergachtige regio's van Zuid-Europa. De oorsprong ligt in de Zuidelijke Alpen en de Noordelijke Apennijnen, en het komt voor in landen als Zwitserland, Frankrijk en Italië.

Soort gewas

Het is een kruidachtige vaste plant (*herbaceous perennial*). Het is een alpiene plant die polvormig of rozetvormig groeit.

Vermeerderingswijze

De plant kan op verschillende manieren worden vermeerderd. Scheuren van grotere pollen in het voor- of najaar is een effectieve methode om de plant te verjongen. Zaaïen is ook mogelijk (vaak in het voorjaar of najaar), maar de zaden zijn zeer fijn. De plant kan zichzelf ook uitzaaien. Stekken is een derde, maar minder gebruikelijke methode.

Klimaatzone

Als alpiene plant is *Phyteuma scheuchzeri* goed winterhard, met een tolerantie die tot ongeveer -20 graden Celsius kan gaan (indicatie USDA zone 5-8). Het kan matig winterhard zijn in de lagere regionen, maar heeft over het algemeen geen problemen met de Europese winters.

Insecten

Phyteuma scheuchzeri is een uitstekende insectenplant. De bloemen produceren veel nectar en stuifmeel en zijn zeer geliefd bij bestuivers, met name bijen en hommels, die de belangrijkste bestuivers zijn voor dit geslacht.

Bronvermelding

<https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/planten2/plant/?plant=500>

<https://www.tuinadvies.be/plantengids/3226/phyteuma-scheuchzeri>

https://en.wikipedia.org/wiki/Phyteuma_scheuchzeri

<https://www.esveld.nl/htmlDia/p/phsche.htm>

<https://www.hovenier.nl/planten/campanulaceae/phyteuma>

https://www.picturethisai.com/nl/wiki/Phyteuma_scheuchzeri.html

<https://yarinde.nl/products/phyteuma-scheuchzeri>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	<i>Phyteuma</i> (planten/voortbrengen); <i>scheuchzeri</i> (vernoemd naar de Zwitserse botanicus J.J. Scheuchzer)
Taxonomie	<i>Rijk:</i> Plantae, <i>Familie:</i> Campanulaceae, <i>Geslacht:</i> <i>Phyteuma</i> , <i>Soort:</i> <i>P. scheuchzeri</i>
Synoniemen	<i>Rapunculus scheuchzeri</i> , <i>Phyteuma corniculatum</i>
Variëteiten en cultivars	Onder andere <i>P. scheuchzeri</i> subsp. <i>columnae</i>
Familie	Campanulaceae (Klokjesfamilie)
Hoogte	20 tot 45 centimeter
Bloemkleur	Violetblauw tot diepblauw (in dichte, bolvormige hoofdjes)
Bladkleur	Licht blauwachtig groen
Bloeiperiode	Juni tot augustus (midden tot late zomer)
Standplaats	Volle zon tot lichte schaduw; goed gedraineerde, matig voedselrijke/stenige grond
Herkomst	Zuid-Europa (Zuidelijke Alpen, Noordelijke Apennijnen, Zwitserland, Frankrijk, Italië)
Soort gewas	Kruidachtige, polvormige vaste plant (<i>perennial herb</i>)
Vermeerderingswijze	Zaad, scheuren van pollen, stekken
Klimaatzone	Goed winterhard (indicatie USDA Zone 5-8, tot ca. -20 °C)
Insecten	Zeer geliefd bij bijen en hommels (belangrijke bestuivers)